

ਪੰਜਾਬ ਲੜੀ [ਭਾਗ 18ਵਾਂ-(2)

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐੱਸ.ਕੇ.ਕਪੂਰ ਜੇ

ਕੰਵਲ ਤੇਜ ਸਿੰਘ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਫਸਰ, ਏ-11 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਵਾਬਦੇਹ।

1965 ਦੀ ਸਿਵਲ ਲਿਖਤ ਨੰ. 14-ਡੀ.

ਆਮਦਨ ਕਰ ਧਾਰਾ (1922 ਦਾ 11)—ਉਪ-ਧਾਰਾ 23(2), 28 (1)(ਸੀ) ਅਤੇ 34(3)— ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ—ਜਦੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਧਾਰਾ 23(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਛੁਪਾਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਗਲਤ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 34(3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ ਦੇ ਜੇਕਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਫਸਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 28 (1) (ਸੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਛੁਪਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ 4 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ, ਲਾਭ ਜਾਂ ਲਾਭ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣਯੋਗ ਸਨ। ਦੁਬਾਰਾ, ਜਿੱਥੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਲਈ ਅਪੀਲ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਜਾਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਕਦਮੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 28(1)(ਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਜੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੰਨਿਆ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਧਾਰਾ 1922 ਦੀ ਧਾਰਾ 34(3) ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿੱਠੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 34(3) ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਧਾਰਾ 28(1)(ਸੀ) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਛੁਪਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੀਆਂ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਧਾਰਾ 34(3) ਦੀ ਇਹ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 28(1)(ਸੀ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ

ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਛੁਪਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਗਲਤ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਧਾਰਾ 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 297(2)(ਜੀ) ਭਾਰਤੀ ਆਮਦਨ ਕਰ ਧਾਰਾ 1922 ਦੀ ਧਾਰਾ 34(3) ਅਧੀਨ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰੇ:-

(i) ਅਨੁਛੇਦ ਦੀ ਧਾਰਾ 23(2) ਦੇ ਤਹਿਤ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ 1964 2 ਅਕਤੂਬਰ 1964 ਅਤੇ 24 ਦਸੰਬਰ 1964 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਮਿਆਨਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਲਿਖਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼।

(ii) 28 ਅਪ੍ਰੈਲ 1964, 2 ਅਕਤੂਬਰ 1964 ਅਤੇ 24 ਦਸੰਬਰ 1964 ਦੇ ਸੂਚਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਲਿਖਤ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਸਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ।

(iii) 18,825.37 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਰ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼।

(iv) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵਾਂ ਲਿਖਤ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(v) ਅਪੀਲ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਐਸ ਕੇ ਅਈਅਰ ਅਤੇ ਬੀ ਐਨ ਕਿਰਪਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਹਨ।

ਐਚ ਹਾਰਡੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਟੈਸਲਾ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 23(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਰੀ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ 1964, 2 ਅਕਤੂਬਰ 1964 ਅਤੇ 24 ਦਸੰਬਰ 1964 ਦੇ ਸੂਚਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਰ ਧਾਰਾ 1922। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਲਈ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

3 ਸਤੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ 1948-49 ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ ਵਿਚ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੰਨਾਸ 0-7-0 ਸ਼ੇਅਰ ਵਾਲੀ ਫਰਮ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸੀ। ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਨੁਛੇਦ 1922 ਦੀ ਧਾਰਾ 23(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ 20 ਦਸੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸੂਚਨਾ ਜਿਸ ਲਈ ਕੁਝ ਖਾਤਾ-ਬੁੱਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉਸ ਦਿਨ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਰਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ 50,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰੈਡਿਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਭਗ 3 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। .11 ਨਵੰਬਰ 1954 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34(1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 952 ਰੁਪਏ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ 50,000 ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਉਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 34(1)(ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਕਤ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ 24 ਮਾਰਚ 1955 ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲੀ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਨੁਛੇਦ ਦੀ ਧਾਰਾ 66(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 34 (ਐਲ) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨੇ 18,825.37 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਧਾਰਾ 34(1)(ਏ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ। 28 ਅਪ੍ਰੈਲ 1964 ਤੱਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 23 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ 1964 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ 6 ਮਈ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1964. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 3 ਸਤੰਬਰ 1951 ਦੀ ਅਸਲ ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਅਨੁਛੇਦ ਦੀ ਧਾਰਾ 34(3) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 4 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾ ਸੀ। ਮਿਆਦ ਪੁੱਗ ਗਈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਫਸਰ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ, 2 ਅਕਤੂਬਰ 1964 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਨੁਛੇਦ ਦੀ ਧਾਰਾ 23(2) ਦੇ ਤਹਿਤ 24 ਦਸੰਬਰ 1964 ਨੂੰ ਤੀਜਾ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਆਖਰੀ ਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 14 ਜਨਵਰੀ 1965 ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜੋ 18 ਜਨਵਰੀ 1965 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਐਸ ਕੇ ਅਈਅਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ 4 ਸਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ, ਲਾਭ ਅਤੇ ਲਾਭ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣਯੋਗ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਸਾਲ 1948-49 (ਪਿਛਲਾ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 1947-48 ਸੀ) ਮਾਰਚ 1953 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਰਾਮ ਬਿਲਾਸ-ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਫਸਰ (1)।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਮਿਸਟਰ ਐਚ ਡੀ ਹਾਰਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਛੁਪਾਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਗਲਤ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਮਿਸਟਰ ਹਾਰਡੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕਦਮੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 23(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਰ ਸਿਰਫ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਗਲਤ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 28 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਨੁਛੇਦ ਦੀ ਧਾਰਾ 34(3) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ

ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਛੁਪਾਏ ਸਨ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਗਲਤ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਧਾਰਾ 23(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। -ਜੇਕਰ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਛੁਪਾਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਗਲਤ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 34(3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ ਦੇ. ਜੇਕਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਮਦਨ-ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 28(1)(ਸੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਛੁਪਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ 4 ਸਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ, ਲਾਭ ਜਾਂ ਲਾਭ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣਯੋਗ ਸਨ। ਦੁਬਾਰਾ, ਜਿੱਥੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਲਈ ਅਪੀਲ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਜਾਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਕਦਮੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 28(1)(ਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਰਾਮ ਬਿਲਾਸ-ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ ਦੇ ਮੁਕਦਮੇ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਸੀ. ਮਨਚੰਦਾ ਜੋ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਕਰੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਨਿਮਰ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 34 (3) ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿੱਠੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 34(3) ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਧਾਰਾ 28(1)(ਸੀ) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਛੁਪਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਆਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੀਆਂ।

ਬਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਮਦਨ-ਕਰ ਅਨੁਛੇਦ 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 297(2)(ਜੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਧਾਰਾ 28 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾ 297(2)(ਜੀ) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ 31 ਮਾਰਚ 1962 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 1962 ਦੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ 1961 ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 28(1)(ਸੀ) ਇਸ ਮੁਕਦਮੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਧਾਰਾ 34(3) ਦੀ ਇਹ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 28(1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਛੁਪਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਗਲਤ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ 18,825.37 ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁਕਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਖਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

Kewal kumar
Translator